

PROPUNERI PENTRU LĂRGIREA BAZEI FISCALE ȘI PERFECTIONAREA POLITICILOR CHELTUIELILOR PUBLICE ÎN SCOPUL DIMINUĂRII DEFICITULUI BUGETAR

Vladimir CUCIREVII, dr., conf. cercet., IEFS

Recenzent: Gheorghe ILIADI, dr. hab., prof., IEFS

Materialul prezentat indică unele disproporții din cadrul structurii sistemului fiscal, care reflectă orientarea politicii fiscale spre perfecționarea impozitelor indirecte. Politica fiscală în domeniul impozitelor indirecte a fost orientată spre reducerea facilităților fiscale la taxa pe valoare adăugată nefondate și greu de administrat și la majorarea accizelor prin indexarea lor la rata inflației. Mecanismul existent de acordare a facilităților fiscale nu realizează pe deplin principiul echității presiunii fiscale pentru toți agenții economici. A fost efectuată analiza cheltuielilor din bugetul public național pentru întreținerea educației și medicinei, precum și apreciate abaterile de la mărimea lor optimă.

Cuvinte cheie: presiune fiscală, buget public național, cotă de impunere, memorandum, facilități fiscale.

Introducere. Grație relansării economice din anul 2000 și reformelor de optimizare bugetară, deficitul a fost redus la limite controlate. Aceasta a permis Guvernului să micșoreze gradual impozitul pe veniturile persoanelor fizice și juridice de la niveluri relativ ridicate în primii ani de tranziție până la niveluri scăzute în 2008 (introducând, din 1 ianuarie 2008, și rata zero pentru venitul reinvestit al persoanelor juridice). Totuși, creșterea continuă a dependenței veniturilor bugetare de impozitele indirecte (taxarea consumului) trezește mari îngrijorări.

Conținutul de bază. Diminuarea presiunii fiscale asupra veniturilor persoanelor fizice și juridice a avut un impact pozitiv asupra creșterii veniturilor la buget. Pe parcursul anilor 2005-2009, se observă o tendință de creștere a veniturilor publice în produsul intern brut (PIB) de la 38,6% în anul 2005 până la 40,6% în 2008 și o descreștere a lor de la 38,6% în 2009 până la 35,6% în 2010. Această sporire a fost susținută de creșterea economică din anii precedenți, dezvoltarea comerțului exterior, majorarea salariilor, precum și măsurile de îmbunătățire a administrării fiscale.

În prognozele macroeconomice era prevăzută o creștere considerabilă a impozitelor directe cu 89% în perioada 2005-2009. În realitate, creșterea a constituit 78% și s-a datorat majorării contribuțiilor de asigurare obligatorii de stat de 2,03 ori și a primelor de asigurare medicală de stat de 1,58 ori.

Realizarea acestei reforme fiscale nu a rezultat nicidecum cu disproporții în cadrul structurii sistemului de impunere, care ar reflecta orientarea politicii de impunere spre perfecționarea impozitelor indirecte.

Totodată, micșorarea cotei de impunere, pe de o parte, nu este factorul principal care influențează acest proces. Evident, că reducerea încasărilor din impozitul pe venit aplicat persoanelor fizice și juridice diminuează contribuția acestuia la buget, micșorează baza impozabilă, care, într-o

PROPOSALS FOR THE TAX BASE WIDENING AND IMPROVING THE PUBLIC EXPENDITURE POLICIES IN ORDER TO REDUCE THE BUDGET DEFICIT

Vladimir CUCIREVII, PhD, associate researcher, IEFS

Reviewer: Gheorghe ILIADI, PhD, professor, IEFS

The presented material shows some disparities, which are included in the tax system structure that reflects the tax policy orientation to the indirect taxes improvement. Tax policy in the area of indirect taxes was directed to the diminish of unfounded and hard to manage VAT facilities and at the majority of excise through their indexation at the inflation rate. The existant mechanism of granting tax incentives does not fullfill the equity principle of the tax burden for all the economic agents. The analysis of expenditures from the national public budget for the maintenance of education, medicine were made and appreciated the deviations from their optimal size.

Key words: tax burden, national public budget, tax rate, memorandum, tax incentives.

Introduction. The deficit was reduced to the manageable limits due to the economic recovery since 2000 and thanks to reforms of budget optimization. This fact allowed the Government to reduce gradually the tax on individuals and legal entities income from relatively high levels during the first years of transition till the low levels in 2008 (introducing from January 1, 2008 the zero rate for the reinvested income of the legal entities). However, the continuous increase of the budgetary revenues dependence on the indirect taxes (consumption charge) raises a great concern.

The basic content. Reduction of the tax burden on the income of individuals and legal entities had a positive impact on the growth in budget revenues. During the period of 2005-2009 it is observed a tendency of increase of the public revenues from 38.6% of GDP in 2005 to 40.6% in 2008 and a decrease from 38.6% of GDP in 2009 to 35.6% in 2010. This growth was supported by the economic growth from the previous years, growth of the foreign trade, salary increase and the measures of improvement of the fiscal administration.

As it was specified in the macroeconomic forecasts, there was a significant increase by 89% of the direct taxes during 2005-2009, the increase was 78% due to the growth by 2.03 times of mandatory state insurance contributions and the state health insurance payments by 1.58 times.

Together with this tax reform, those disparities which are included in the tax system which would reflect the orientation of the tax policy towards the improvement of the indirect taxes were not touched.

Also, the decrease of the tax rate on the one hand is not the main factor that influences this process. Obviously, the reduction of income tax receipts from individuals and legal entities reduces the tax revenues to the budget, shrinks the tax base which in some way is not

oarecare măsură, nu este legată de înrăutățirea situației financiare a contribuabililor. Datele Tabelului 1 atestă diminuarea încasărilor pe venit în rezultatul diminuării cotelor și măririi progresive a grilelor de impunere a persoanelor fizice și juridice.

În prognoza privind bugetul public național ca pondere în PIB, în anii 2011-2013 se observă o majorare a veniturilor fiscale din contul veniturilor directe, a căror sursă principală este impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător. Conform estimărilor prezentate, ponderea în PIB a sursei de venit de la persoanele fizice se va mări de la 0,8% în 2010 până la 1,8% în 2013.

related to the weakening of the financial position of taxpayers. Data from Table 1 show the reduction of income receipts due to the rates reduction and progressive increase of the tax scales for the individuals and legal entities.

The forecast of the national public budgets estimations as a share of GDP in 2011-2013 show an increase of the tax revenues from the direct incomes, the main source being the income tax from the entrepreneurial activity. According to the current estimations the source of income from individuals will increase from 0.8% of GDP in 2010 to 1.8% in 2013.

Tabelul 1/Table 1

**Evoluția bugetului public național (venituri și cheltuieli de bază), aa.2005-2010/
Evolution of the national public budget (revenues and basic expenditures), 2005-2010**

Indicatori/Indicators	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Venituri/Revenues – total, mil. lei	14527,3	17847,8	22292,1	25516,9	23517,0	27550,0
<i>în raport cu anul precedent, %/ in relation to the previous year, %</i>	27,3	22,8	24,9	14,5	-7,9	17,5
Venituri fiscale/Revenues from taxes, mil. lei	12063,2	15100,0	18396,5	21551,5	19531,7	22547,7
<i>în structura bugetului public național, %/ in the structure of the national public budget, %</i>	83,0	84,6	82,5	84,5	83,1	81,8
Impozitul pe venit/income tax, mil. lei	1671,1	2206,8	2717,1	2197,1	1907,8	2028,6
<i>în raport cu anul precedent, %/ in relation to the previous year, %</i>	6,0	32,1	23,1	-19,9	-13,2	6,3
<i>în structura bugetului public național, %/ in the structure of the national public budget, %</i>	11,5	12,4	12,1	8,6	8,1	7,4
Contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat/ Contributions of compulsory state social insurance, mil. lei	2949,2	3660,8	4332,7	5429,9	5595,2	5993,6
<i>în structura bugetului public național, %/ in the structure of the national public budget, %</i>	20,3	20,5	19,4	21,3	23,8	21,8
Prime de asigurări obligatorii de asistență medicală/Payments for compulsory medical insurance, mil. lei	425,4	523,7	783,7	1157,3	1376,6	1486,7
Impozite interne pe mărfuri și servicii, mil. lei / Internal taxes on goods and services, mil. lei	6100,0	7645,4	9436,7	11355,2	9491,8	11679,3
<i>în raport cu anul precedent, %/ in relation to the previous year, %</i>	33,4	25,3	23,4	20,3	-16,5	23,0
<i>în structura bugetului public național, %/ in the structure of the national public budget, %</i>	42,0	42,8	42,3	44,5	40,3	42,3
Impozite asupra comerțului exterior, mil. lei / Taxes on international trade, mil. lei	685,1	830,6	900,0	1150,0	907,6	1078,5
Cheltuieli – total, mil. lei, din care pentru:/ Expenditures – total, mil. lei, of which for:	13949,3	17973,9	22415,6	26146,9	27354,3	29318,9
Economie/The economy	1964,4	2721,1	3742,2	3490,9	2619,4	3190,7
<i>în structura bugetului public național, %/ in the structure of the national public budget, %</i>	13,5	15,3	16,8	13,7	10,3	13,6
Acțiunile social-culturale – total, mil. lei / The socio-cultural activities – total, mil. lei	8827,5	11360,2	14038,7	17101,3	19190,5	21462,1
<i>în structura PBN/in the NPB structure, %</i>	60,7	63,6	63,0	67,0	81,6	77,9
Învățământ/Education, mil. lei	2696,9	3605,8	4248,6	5178,3	5665,9	6574,7
<i>în structura BPN/in the NPB structure, %</i>	18,5	21,2	18,0	19,8	20,7	24,0
Ocrotirea sănătății/Health, mil. lei	1572,4	2111,8	2628,6	3391,4	3846,9	3996,6

Sursa/Source: Anuarul statistic 2010./Statistical Yearbook, 2010.

Unicul impozit care, în esență, continuă de a forma baza veniturilor bugetului public național este TVA. Ponderea acestuia în veniturile fiscale permanent crește (cu excepția anului 2009). Taxa medie se prognozează la nivel de 20%.

The only tax that essentially continues to form the basis of the national public budget revenues is VAT. Its share in the tax revenues is steadily growing (except in 2009). Middle tax is forecasted at 20%.

Tabelul 2/Table 2

**Estimările bugetului public național pe anii 2011-2013 (%) /
National public budget forecasts for 2011-2013 (%)**

	Executat/ Executed	Executat/ Executed	Executat/ Executed	Executat/ Executed	Aprobat/ Approved	Scontat/ Expected	Proгноză/ Forecast		
Pondere în PIB/ Share of GDP	2006	2007	2008	2009	2010		2011	2012	2013
A. Venituri/Revenues	39,9	41,7	40,6	39,3	39,0	40,9	40,3	39,4	40,2
1. Venituri Curente/ Current revenues	39,2	39,9	38,9	37,5	35,8	37,8	38,4	37,6	38,2
<i>1.1 Venituri Fiscale/ Tax revenues</i>	32,9	33,6	33,2	32,4	31,6	33,5	34,4	33,9	34,8
1.1.1 Impozite directe/ Direct taxes	14,8	15,1	14,4	15,4	14,2	15,2	15,6	15,6	16,6
1.1.1.1 Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător/ Income tax from the business activity	2,4	2,6	1,1	0,7	0,3	0,8	0,8	0,8	1,8
1.1.1.2 Impozitul pe venitul persoanelor fizice/Income tax from individuals	2,5	2,5	2,4	2,5	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
1.1.1.3 Impozitul funciar/ Land tax	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
1.1.1.4 Impozitul pe bunurile imobiliare/Real estate tax	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
1.1.1.5 Primele de asigurări FAOM/FAOM contributions	1,2	1,5	1,8	2,3	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4
1.1.1.6 Contribuții BASS/ BASS contributions	8,2	8,1	8,6	9,4	8,9	9,3	9,5	9,5	9,5
1.1.2 Impozite indirecte/ Indirect taxes	18,1	18,5	18,8	17,0	17,3	18,3	18,8	18,3	18,2
1.1.2.1 TVA/VAT	13,8	14,2	14,5	12,8	12,7	13,6	14,0	13,7	13,7
1.1.2.1.1 Încasate pe teritoriul republicii/collected on the RM territory	4,6	4,9	5,1	5,6	5,6	5,8	5,9	5,8	5,9
1.1.2.1.2 restituiri/refunds	-2,4	-2,6	-2,2	-2,1	-2,2	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1
1.2.1.3 Încasate la vamă/ collected at the customs	11,6	11,9	11,6	9,3	9,3	9,9	10,3	10,0	9,9
1.1.2.2 Accize/Excise	2,4	2,6	2,5	2,6	3,1	3,1	3,2	3,1	3,1
1.1.2.2.1 Încasări/receipts	2,6	2,7	2,6	2,7	3,2	3,2	3,3	3,2	3,2
1.1.2.2.2 restituiri/refunds	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
1.1.2.3 Impozitele asupra comerțului exterior/Taxes on the foreign trade	1,9	1,7	1,8	1,5	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5

Sursa/Source: Proгноза Ministerului Finanțelor, 2010-2013./Forecast of the Ministry of Finance, 2010-2013.

Politica fiscală în domeniul impozitelor indirecte a fost orientată spre reducerea facilităților fiscale la TVA nefondate și greu de administrat, precum și spre majorarea accizelor prin indexarea lor la rata inflației.

Anularea facilităților fiscale la TVA pentru importul și livrarea pe teritoriu a medicamentelor, pesticidelor și îngrășămintelor minerale, a utilajului, tehnicii, producției agricole primare a sporit încasările TVA la buget, acestea fiind alocate pentru: suportul, dezvoltarea și ameliorarea infrastructurii sectorului agricol, restituirea agenților economici din agricultură a TVA la producția agricolă în formă de subvenții, precum și compensarea medicamentelor, destinate tratamentului persoanelor asigurate în condiții de ambulator.

În anul 2007 au fost puse accente pe aplicarea unor

Fiscal policy in the area of indirect taxes was aimed at reducing the unfounded and hard to manage VAT tax facilities and at increasing the excise by their indexation to the inflation rate.

Cancellation of tax facilities at VAT for import and delivery on the territory of drugs, pesticides and fertilizers, equipment, machinery, primary agricultural production increased the VAT receipts to the budget, these being assigned for the support, development and improvement of the infrastructure of agriculture, refund for the economic agents from agriculture of the VAT on the agricultural production in the form of subsidies and also, for compensation of medicines for the treatment of the insured persons in ambulatory conditions.

In 2007 there were applied new tax procedures. For

proceduri fiscale noi:

- au fost introduse noi modalități de înregistrare în calitate de plătitor TVA, a fost modificat pragul de înregistrare obligatorie de contribuabil TVA;

- a fost elaborat proiectul noului regulament cu privire la restituirea TVA, care specifică simplificarea procedurii de restituire;

- au fost elaborate și aprobate: Regulamentul privind evidența, calcularea uzurii în scopuri fiscale.

În scopul simplificării procedurilor și reducerii duratei de restituire a TVA la mărfuri exportate și la investiții în mijloace fixe puse în exploatare, prin Hotărârea Guvernului nr. 287 din 11 martie 2008 a fost aprobat Regulamentul privind restituirea taxei pe valoare adăugată. Acest regulament a fost elaborat în scopul îmbunătățirii climatului investițional.

Datele Tabelului 2 demonstrează că cotele TVA în PIB ating 12-13% și se prevede în viitor să rămână, practic, la același nivel, înregistrând o creștere nesemnificativă. Cota medie a impozitului pe valoarea adăugată pe anul 2012 la majoritatea mărfurilor, inclusiv la zahăr, rămâne neschimbată (20%), se prevede introducerea cotei standard TVA de 20%.

Obiect impozabil reprezintă livrarea și importul mărfurilor și a serviciilor de către subiecții impozabili în Republica Moldova, excepție fiind mărfurile de uz sau consum personal, importate de persoane fizice, a căror valoare nu depășește limita stabilită de legea bugetului pe anul respectiv.

Principalele măsuri de politică care pe parcursul anilor 2010-2011 au favorizat consolidarea poziției fiscale a TVA au fost:

- majorarea de 2 ori a plafonului de înregistrare obligatorie a contribuabililor ai TVA;

- majorarea cotei reduse a TVA la gazele naturale și lichifiate;

- introducerea cotei reduse a TVA pentru producția agricolă primară;

- extinderea mecanismului de restituire a TVA la producția agricolă primară;

- extinderea mecanismului de restituire a TVA la investiții (cheltuieli) capitale efectuate în tractoare agricole.

Cadrul bugetar pe termen mediu (2012-2014), elaborat de Ministerul Finanțelor în vederea optimizării sistemului fiscal privind TVA, în anul 2012, prevede:

- i) examinarea oportunității anulării facilităților fiscale individuale privind TVA pentru organizațiile și întreprinderile societăților orbilor, surzilor, invalizilor și federațiilor sportive naționale, cu implementarea mecanismului de compensare directă din buget a sumelor TVA;

- ii) examinarea oportunității de neaplicare a TVA la diferența negativă dintre prețul de realizare și cel de achiziție, producere, procurare, valoarea de vamă aferentă mărfurilor și serviciilor.

Restituirea impozitului pe valoarea adăugată, achitat de agenții economici livratorilor de surse materiale, folosite la producerea producției pentru export, și în cazul livrării mărfurilor și serviciilor destinate realizării diferitor proiecte,

that:

- new ways of registration as a VAT payer were introduced, the known threshold of mandatory registration as a VAT taxpayer was modified;

- the draft of the new regulation on VAT refunds was developed, which specifies the simplification of the refund procedure;

- there have been developed and approved: Regulation on evidence, depreciation calculation for the tax purposes.

In order to simplify procedures and reduce the time of the VAT refund for the exported goods and for investment in the fixed assets set into service through the Government Decision no. 287 of March 11, 2008 the Regulation on VAT refund was approved. This regulation was developed in order to improve the investment climate.

Data from the Table 2 show that the VAT rates from GDP reach 12-13% and it seems that the future forecasts will remain at the same level with a little increase. Average share of the value added tax for the year 2012 for most of the goods remains unchanged (20%), it is estimated that the standard VTA rate of 20% will be introduced for the sugar and it will remain unchanged (20%).

Supply and import of goods and services represent a taxable object by the subjects of taxation in Moldova, except for personal use or consumption of goods imported by individuals, whose value does not exceed the limit established in the budget law for the year.

The main policy measures which favored the strengthening of the fiscal position on VAT during the years 2010-2011 were:

- double increase of the compulsory registration limit of the VAT payers;

- increase of the reduced VAT rate for natural and liquified gas;

- introducing the reduced VAT rate for primary agricultural production;

- extending the VAT refund mechanism for primary agricultural production;

- extending the VAT refund mechanism for capital investments (expenditures) made for agricultural tractors.

Medium-term budgetary framework 2012-2014 developed by the Ministry of Finance in order to optimize the VAT tax system, provides in 2012:

- i) examination of the opportunity of the individual tax facilities regarding the VAT for companies and business organizations of the blind, deaf, disabled persons and national sports federations with the implementation of the direct compensation mechanism from the budget of the VAT amounts;

- ii) examination of the opportunity regarding the VAT non-appliance to the negative difference between the realization price and the acquisition one, production, procurement, customs value related to goods and services.

Return of the value added tax paid by the economic

diminuează simțitor veniturile la bugetul de stat. Prin mecanismele existente de acordare a facilităților fiscale nu se realizează pe deplin principiul echității presiunii fiscale față de toți agenții economici. Procesele economice sunt influențate de instrumentele politicii fiscale, care, în asemenea cazuri, sunt necesare de a fi aplicate mai pe larg, deoarece acestea stabilesc mecanismul de acordare a facilităților fiscale.

Axarea presiunii fiscale pe prețul mărfii, dar nu pe veniturile de la producție, inevitabil, provoacă procese inflaționiste, determină întreprinderile să compenseze confiscările fiscale pe calea majorării prețurilor. Acest fenomen diminuează aportul întreprinderilor la sporirea eficienței producției, deoarece întreprinderile devin cointerestate nu în lărgirea producerii și în comercializarea mărfurilor, dar în obținerea facilităților și amânărilor la plăți.

Micșorarea presiunii fiscale asupra producătorilor și transferul acesteia asupra consumatorilor (în formă de adaosuri la preț) reduce cererea de consum intern și posibilitățile de majorare a volumelor de producție ale agenților economici activi pe piața internă. Creșterea PIB are loc, în mare măsură, din contul exportului mărfurilor (exporturile se impozitează cu TVA la cota 0).

Reforma sistemului fiscal al Republicii Moldova, orientată spre optimizarea și ridicarea eficienței impozitării, trebuie să asigure raționalizarea structurii acestuia, care nu ar denatura stimularea activității antreprenorilor în condiții de piață.

Mizarea sistemului fiscal pe impozitarea indirectă nu soluționează această întrebare. În pofida unor coordonări și succese obținute în administrarea fiscală, optimizarea structurii sistemului fiscal încă nu este realizată. În asemenea situație, politica bugetară trebuie să fie orientată spre micșorarea cheltuielilor bugetului consolidat, mai ales în condiții de criză.

Datele tabelului 2 arată, că în structura impozitelor directe, impozitele pe bunurile imobiliare dețin o pondere mică, ceea ce se explică, în primul rând, prin faptul, că obiectul impozitului pe imobil reprezintă valoarea normativă a imobilului, care este cu mult mai mică decât valoarea de piață.

În scopul optimizării administrării impozitului pe proprietate, în anii 2005-2007, au fost inițiate lucrări de elaborare a unui nou sistem de impozitare a contribuabililor prin implementarea Sistemului Informațional Automatizat. Cadastrul fiscal constituie, în prezent, un sistem complex de baze de date, asigurat în baza tehnologiilor web.

Acest sistem permite de a ține evidența obligațiunilor fiscale, deoarece conține informații privind baza impozabilă, cotele impozitului pe bunurile imobiliare, înlesnirile și facilitățile de care beneficiază contribuabilii, restanțele și achitățile aferente impozitului pe bunurile imobiliare.

De la 1 ianuarie 2007 a fost implementată prima etapă a noului sistem de impozitare în baza valorilor de piață a proprietății cu destinație locativă din municipii și orașe, inclusiv localitățile din componența acestora.

Prin Legea organică nr.108 din 17.12.2009 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost modificat art. 280 din Codul Fiscal privind cotele impozitelor:

agents to the delivers of material sources used to manufacture for export and in the case of delivery of goods and services for the realization of various projects significantly reduces the state budget revenues. Through the existing mechanisms of granting the tax facilities the principle of fairness of the tax burden for all economic agents is not fully realized. Economic processes are influenced by the fiscal policy instruments and in such cases it is necessary to use them in a more appropriate way because they determine the mechanism of granting the tax facilities.

Orientation of the fiscal pressure on the prices of goods, rather than on the income from production causes inevitably inflation processes, affects companies to offset the tax seizures via prices increase. This phenomenon reduces the contribution of enterprises for increasing the production efficiency, because the companies have interests not to extend the production and sale of goods but to obtain facilities and payment delay.

Reducing the tax burden from producers and its transfer to consumers (in the form of additions to the price) reduces the demand for domestic consumption and possibilities for the increase of production volumes of the economic agents who work on the internal market. The GDP growth takes place mainly on the account of the goods export (especially exports are liable to VAT at the zero rate).

Reforming the tax system of the Republic of Moldova, directed to optimize and increase efficiency of taxation, has to ensure the rationalization of its structure, which would not distort the reasons stimulating the activity of entrepreneurs in market conditions.

Orientation of the tax system to the indirect taxation does not resolve this question. In spite of some coordination and some success in tax administration, streamlining the tax system structure is not yet done. In this case, fiscal policy should be aimed at reducing the consolidated budget expenditures, especially in conditions of crisis.

Data from Table 2 show that in the structure of indirect taxes – taxes on real estate have a small weight and this is primarily due to the fact that the object of property tax represents the normative value of the property, which is much lower than the market value.

In order to improve the property tax administration in 2005-2007 were initiated works to develop a new system of taxation of taxpayers by implementing the Automated Information System. Fiscal cadastre is now a complex database system based on the web technologies.

This system allows keeping track of tax liabilities, because it contains information on the tax base, tax rates on the real estate, facilities and amenities that the taxpayers benefit from, tax arrears and settlements related to real estate.

From January 1, 2007 the first phase was implemented on the new taxation system based on market values of property for housing in cities and towns, including areas in their composition.

The Organic Law No.108 of 17.12.2009 for amending and supplementing certain normative acts art.

•pe bunurile imobiliare cu destinație locativă (apartamente și case de locuit individuale, terenuri aferente acestor bunuri) din municipii și orașe, cu excepția satelor (comunelor), inclusiv pe garajele și terenurile pe care acestea sunt amplasate, loturile întovărășirilor pomicole cu sau fără construcții amplasate pe ele:

- cota maximă – 0,25% din baza impozabilă a bunurilor imobiliare;

- cota minimă – 0,02% din baza impozabilă a bunurilor imobiliare;

•pentru bunurile imobiliare cu altă destinație decât cea locativă sau agricolă, inclusiv exceptând garajele și terenurile pe care acestea sunt amplasate, și loturile întovărășirilor pomicole cu sau fără construcții amplasate pe ele – 0,1% din baza impozabilă a bunurilor imobiliare.

În redacția veche a Codului Fiscal nu erau specificate categoriile de bunuri imobile, dar se impozitau, în general, cu cota maximă de 0,5%, iar autorităților administrației publice locale le revenea funcția de a diferenția cota maximă în dependență de bunuri, dar nu sub nivelul de 50% din cota maximă.

Odată cu dinamica proceselor economice în țările cu economie de piață dezvoltată și cu economie în tranziție, în structura bugetelor acestor țări au avut loc schimbări esențiale la compartimentul venituri și cheltuieli. Indicatorul mediu al ponderii veniturilor bugetului consolidat în bugetul public național (BPN), în țările dezvoltate și cu economie în tranziție, cercetate de Ciugunov Igor [5], s-a diminuat de la 41,26% în anii 1982-1988 până la 40,21% în anii 1995-2000.

În Republica Moldova, ponderea veniturilor bugetului public național în PIB, în medie pe anii 2005-2010, a constituit 39,6%.

În România, conform Strategiei fiscal-bugetare pe anii 2011-2013, veniturile bugetare dețin o pondere în PIB de 32,3-32,8%, în creștere față de anul 2010. Conform prognozei, încasările din impozitul pe venit se vor menține la nivel de 3,3-3,4% din PIB în anii 2011-2013. Conform legislației în vigoare, cota impozitului pe venit se va menține la nivel de 16%. Potrivit prognozei, impozitul pe profit pentru agenții economici va atinge cifra de 2,1% din PIB în 2013. Cota de impozitare a impozitului pe profit, conform legislației în vigoare, se va menține la nivel de 16%.

Referitor la TVA, vor fi respectate angajamentele asumate de România prin acordurile încheiate cu Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca Mondială și Comisia Europeană. Va continua perfecționarea legislației privind armonizarea cu legislația comunitară, prin transpunerea în legislația națională a obiectivelor adoptate la nivel european în domeniul TVA.

Strategia prevede promovarea unei politici fiscale care să ofere sprijin procesului de creștere economică prin menținerea actualelor cote reduse de TVA, respectiv cota de 9% – pentru anumite livrări de bunuri și servicii, prevăzute de Codul Fiscal, și cota de 5% – pentru livrarea de locuințe ca parte a politicii sociale.

Conform Strategiei fiscal-bugetare pe anii 2011-2013, cota standard a TVA a fost majorată de la 19 la 24%. În prognoza pe termen mediu, încasările din TVA vor ajunge la

280 of the Tax Code was modified, regarding the tax rates on:

•real estate with housing destination (apartments and individual houses, land relating to the property) in cities and towns, except villages (communes), for the garages and the land on which these things are located, lands with fruit trees with or without buildings situated on them:

- maximum rate – 0.25% of the taxable real estate;

- minimum rate – 0.02% of the real estate.

•real estate goods with other purpose than residential or agricultural, including except garages and land that they are located on and lands with fruit trees with or without buildings situated on them – 0.1% of the taxable base of the real estate.

The old version of the Tax Code does not specify the categories of real estate, but they were generally taxed with the maximum rate of 0.5% and the local public authorities had to distinguish the maximum rate depending on goods, but not lower than 50% of the maximum rate.

Once with the dynamics of economic processes in the developed market economy countries and transition economies significant changes have been made in the structure of the budgets of these countries at the compartment revenues and expenditures. Average indicator of the share of budget revenues in the NPB in the developed countries and with economies in transition, which were investigated by Ciugunov Igor [5], decreased from 41.26% during 1982-1988 to 40.21% in the period 1995-2000.

In the Republic of Moldova the share of revenues from the National Public in GDP, accounted for 39.6% over the period 2005-2010.

In Romania, according to the Fiscal-budgetary Strategy for 2011-2013, budget revenues have a share in GDP from 32.3 to 32.8%, increasing from 2010. According to forecasts, revenues from the income tax will remain at 3.3-3.4% of GDP in 2011-2013. The income tax rate will remain at 16% according to the current legislation. According to forecasts the income tax for the economic agents will amount 2.1% of GDP in 2013 and the tax rate on income tax under the current legislation will remain at 16%.

Regarding VAT the assumed by Romania commitments will be followed through agreements with the IMF, World Bank and European Commission. Improvement of the legislation will continue in order to harmonize it with the communitarian legislation by transposing in the national legislation of the goals adopted at the European level in the field of VAT.

The strategy aims to promote a fiscal policy that provides support for the economic growth by maintaining the current reduced VAT rates, respectively the rate of 9% for certain supplies of goods and services provided by the Tax Code and the rate of 5% for the delivery of housing as a part of the social policy.

According to the Fiscal-budgetary Strategy for 2011-2013, the standard VAT rate was increased from 19% to

un nivel de 7,8-7,9% din PIB, în paralel cu evoluția consumului. Conform prognozei, ponderea accizelor în PIB va fi de 3,1-3,2%.

Politica fiscală pentru anul 2012, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.267 din 23.11.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, conține un șir de măsuri pentru diminuarea presiunii fiscale la impozitul pe venitul persoanelor fizice, majorându-se suma scutirilor personale, scutirilor acordate soției (soțului), scutirilor pentru persoanele întreținute. În articolul 35 al Codului fiscal au fost efectuate modificări referitor la deducerea donațiilor în favoarea caselor de copii de tip familial.

Un obstacol considerabil în acumularea veniturilor la buget era acordarea facilităților la plata impozitului pe venit în formă de scutiri agenților micului business, gospodăriilor țărănești (de fermier), cooperativelor agricole (de prestări servicii) și rezidenților zonelor economice libere.

Reieșind din politica fiscală pe anul 2012, prin legea organică nr.267 din 23.11.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, art. 49 al Codului fiscal, care prevedea scutirea de impozitul pe venit a acestor categorii de contribuabili, a fost anulat. Actualmente, art.49 al Codului fiscal prevede impozitarea pe venit a agenților economici rezidenți ai zonelor economice libere în proporție de 75% din cota stabilită în Republica Moldova.

Au fost abrogate articole care reglementau scutirea integrală de la plata impozitului pe venit a organizațiilor din sfera științei și inovării și facilitățile fiscale pentru investiții. Titlul II al Codului fiscal s-a completat cu un capitol nou, care prevede regimul fiscal al agenților economici subiecți ai sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. Articolul 54¹ prevede, pentru categoria dată de contribuabili, cota impozitării pe venit în mărime de 3% din obiectul impunerii.

Subiecți ai impunerii cu TVA sunt agenții economici neînregistrați ca plătitori de TVA pe parcursul perioadei fiscale declarate, cu excepția gospodăriilor țărănești (de fermier) și întreprinzătorii individuali. Agenții economici care corespund prevederilor acestor condiții și care, la situația din 31 decembrie a perioadei precedente perioadei fiscale de declarare, au obținut venit din activități operaționale în sumă de până la 100.000 de lei se supun regimului de impozitare prevăzut în articolul dat.

Agenții economici care corespund prevederilor acestor condiții și care, la situația din 31 decembrie a perioadei precedente perioadei fiscale de declarare, au obținut venit din activități operaționale în sumă de la 100.000 la 600.000 de lei pot alege regimul vizat de prezentul capitol sau cel stabilit în modul general.

În Republica Moldova, în rezultatul optimizării cadrului de cheltuieli pentru întreținerea serviciului de stat cu destinație generală, se observă o ușoară diminuare a ponderii acestor cheltuieli în totalul cheltuielilor: de la 6,6% în anul 2005 până la 5,2% în anul 2009 și 4,6% în 2010. În anul 2006, ponderea cheltuielilor pentru dezvoltarea sectorului economic alcătuia 15,1% din totalul cheltuielilor, iar în 2007 – 16,7%. În legătură cu faptul că economia a fost afectată de criza mondială, aceste cheltuieli au înregistrat o diminuare a până la 13,4% în anul 2008, 9,6% – în 2009 și o mică creștere până la 10, 9% în anul 2010.

24%. In the medium term forecast, VAT receipts will reach a level of 7.8-7.9% of GDP in line with the consumption trends. According to the forecast, the share of excises in GDP as forecast will be 3.1-3.2%.

Fiscal policy for 2012 adopted by the Parliament of the Republic of Moldova by Law 267 of 23.11.2011 for amending and completing some normative acts contains a number of measures to reduce the tax burden on personal income tax increasing amount of personal exemptions, exemptions granted for wife (husband), exemptions for the persons who are in somebody's care. In Article 35 of the Tax Code changes were made on donations deduction for family-type children's houses.

A major obstacle to accumulate budget revenues was providing facilities for the income tax in terms of exemptions for the small business entities, farms, agricultural cooperatives (for services), residents of free economic zones.

Taking into consideration the fiscal policy in 2012 by the organic Law nr. 267 of 23.11.2011 for amending and supplementing certain normative acts, art. 49 of the Tax Code that provided exemption from income tax by this category of taxpayers was canceled. Currently, art. 49 of the Tax Code provides income taxation for the resident economic agents of the free economic zones in the share of 75% of the quota established in Moldova.

Articles have been abolished that completely exempted the income tax payment of organizations from the science and innovation field, and tax breaks for investments. Title II of the Tax Code is supplemented by a new chapter that provides the tax system for economic agents subjects of small and medium enterprises sector. Article 54¹ provides for this category of taxpayers income tax rate amounting to 3% of the object of taxation.

Economic agents are the subjects of taxation with VAT, which are not registered as VAT payers during the declared fiscal period, except farms and individual entrepreneurs. Economic agents that do not correspond to these conditions and, who at December 31 of the previous period of the fiscal period, received income from operating activities amounting to 100,000 lei uses the tax system referred to in the article.

Economic agents that correspond to these conditions and, at 31 December of the reporting period to the previous fiscal period, received income from operating activities amounting to 100,000 to 600,000 may elect the regime from this chapter or generally established.

In the Republic of Moldova after optimizing expenditures for maintenance of the state service with general destination there is a slight decrease in the share of these expenditures in total expenditures from 6.6% – in 2005 to 5.2% – in 2009 and 4.6% in 2010. In 2006 the share of expenditures for the development of the economic sector made up 15.1% of total spending, in 2007 – 16.7% and in connection with the fact that the economy was affected by the global crisis there is a decrease in these expenses up to 13,4% in 2008, 9.6% – in 2009 and a small increase to 10, 9% in 2010.

The share of expenditures for the national defense,

Ponderea cheltuielilor pentru apărarea națională, întreținerea organelor judiciare, menținerea ordinii publice și protecția civilă în totalul cheltuielilor, în perioada anilor 2004-2009, se menține, practic, la un nivel constant – 7,9% în anul 2004 și 7,8% în 2009 (vezi Tabelul 3). În legătură cu optimizarea cadrului de cheltuieli în scopul diminuării deficitului bugetar, în anul 2010, aceste cheltuieli s-au micșorat până la 6,4% din totalul cheltuielilor.

În anul 2005, cheltuielile publice ale Republicii Moldova destinate educației constituiau 7,1% din PIB și erau compatibile cu normativele OCDE și cu cele ale țărilor cu venituri mari/ medii. Dar, pe parcursul anilor 2006-2010, aceste alocații din buget au crescut cu ritmuri înalte, atingând în anul 2006 cota de 8,1% din PIB, în anul 2007 – 8,0%, în 2008 – 8,2%, în 2009 – 9,4%, în 2010 – 9,2%. Aceste cheltuieli sunt mai mari, în comparație cu standardele internaționale, și contribuie la formarea deficitelor bugetare.

Totuși, există un șir de deficiențe și inechități cu care astăzi se confruntă acest sector. Din punct de vedere al accesului la educație, Republica Moldova rămâne în urma multor țări apropiate. Inechitățile dintre grupurile conform venitului sunt esențiale, iar deosebirile dintre elevii din localitățile urbane și cele rurale au fost și rămân o problemă acută.

Din cauza schimbării situației demografice, are loc scăderea raportului elev/profesor pe parcursul anilor recent, iar finanțarea publică după formula utilizată pe cap de elev pare a fi inefficientă. În multe școli din republică sunt clase de elevi incomplete. De aceea, atât Memorandumul FMI cu privire la politicile economice și financiare (2008), cât și politica în domeniul educației a guvernului actual prevăd restructurarea sectorului educației în direcția raționalizării instituțiilor de învățământ.

maintenance of judicial bodies, public order and civil protection in the total expenditures for the period 2004-2009 remains close to a constant value 7.9% in 2004 and 7.8% – in 2009 (see Table 3). In connection with the optimization of the expenses in order to reduce the budget deficit in 2010 these expenditures are reduced to 6.4% of the total expenditures.

In 2005 public expenditures of the Republic of Moldova on education accounted for 7.1% of GDP and were compatible with the OECD standards and high-medium income countries. But during the period 2006-2010 these budget allocations have increased significantly reaching in 2006 to 8.1% of GDP, in 2007 – to 8.0%, in 2008 – to 8.2%, in 2009 – 9.4%, in 2010 – 9.2% of GDP, these costs are higher compared to the international standards and contribute to the budget deficits formation.

However, there is a number of deficiencies and inequities that this sector deals with. In terms of access to education, Moldova lags behind many of its neighbors. Inequalities between the income groups are essential, and the acute problem was and remains the differences between students in urban and rural areas.

Due to the changes in the demographic situation occurs the lower rate of teacher/student during the recent years and public funding seems to be inefficient after the formula used per pupil. In many schools in the country the students classes are incomplete. Therefore, the IMF Memorandum on economic and financial policies (2008), and educational policy of the current government assume the restructuring of the education system in the direction of schools rationalization.

Tabelul 3/Table 3

**Structura bugetului public național pe cheltuieli, în % față de suma totală a cheltuielilor/
Structure of the National Public Budget on expenditures, in % of the total amount of expenditures**

Indicatori/Indicators	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Cheltuieli – total/Total expenditures	100	100	100	100	100	100
Economie/Economy	12,0	14,1	15,1	16,7	13,4	9,6
Acțiuni socio-culturale – total, inclusiv pentru:/ Socio-cultural actions – total, including for:	62,6	63,3	63,2	62,6	65,4	70,1
învățământ/education	19,3	19,3	20,1	19,0	19,8	20,7
ocrotirea sănătății/health care	11,9	11,3	11,7	11,7	13,0	14,1
asigurare și asistență socială/ insurance and social assistance	29,0	30,4	28,7	29,4	30,2	33,2
cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret/ culture, arts, sports and youth actions	2,4	2,3	2,7	2,5	2,4	2,1
Apărare națională, organe judiciare, menținerea ordinii publice și protecție civilă/National defence, judicial bodies, public order and civil protection	7,9	7,5	7,8	7,9	7,8	7,8
Servicii de stat cu destinație generală/ eneral purpose government services	6,7	6,6	5,8	5,6	5,4	5,2
Activitatea economică externă/ External economic activity	1,4	1,8	1,3	1,3	1,0	0,7
Deservirea datoriei de stat/State debt service	6,9	3,4	2,4	2,7	2,8	3,1
Alte cheltuieli/Other expenditures	2,5	3,3	4,4	3,2	4,2	2,7

Sursa/Source: *Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2010./Statistical Yearbook of the Republic of Moldova, 2010.*

Au fost întreprinse măsuri de restructurare a sectorului ocrotirii sănătății conform Concepției de dezvoltare a sistemului de ocrotire a sănătății. În rezultat, au fost consolidate instituțiile medicale, numărul lor fiind redus, iar accentul a fost pus pe asistența medicală primară și cea de urgență.

Cheltuielile pentru sănătatea publică au înregistrat o creștere până la 4,2% din PIB în anul 2005, 4,7% – în 2006, 4,9% – în 2007, 5,4% – în 2008, 6,4% – în 2009 și 5,6% – în 2010. Guvernul din anul 2005 a inițiat un program de investiții publice, menit să modernizeze utilajul din spitale, și a cheltuit mai mult pe asistența medicală primară, grație asistenței din partea donatorilor (Agenția pentru Dezvoltare Internațională, guvernele olandez și japonez).

Majorarea cheltuielilor pentru sănătatea publică se datorează, preponderent, lansării în anul 2004 a asigurărilor medicale, schemă în care Guvernul contribuia pentru grupurile de cetățeni ce nu erau angajați în câmpul muncii, cum ar fi: pensionarii, copiii și studenții. Acoperirea cu polița de asigurare pentru sănătate este estimată în proporție de 83-84% din locuitori, dar autoritățile raionale de sănătate oferă estimări considerabil mai joase – 60-75% din locuitori.

Concluzii. Cercetările efectuate permit de a face unele concluzii pe marginea politicii fiscal-bugetare pe parcursul anilor 2009-2011 și impactul acesteia asupra creșterii economice în Republica Moldova.

- Obiectivele generale ale politicii fiscale pe anii 2009-2011 au rămas nemodificate față de anii precedenți: (1) asigurarea echității, stabilității și transparenței fiscale; (2) optimizarea presiunii fiscale; (3) sistematizarea și simplificarea legislației fiscale; (4) armonizarea principiilor puse la baza legislației fiscale naționale cu cele ale legislației comunitare. Pe termen mediu, au fost îndeplinite o serie de măsuri de politică fiscală, axate pe principalele tipuri de impozite, după cum urmează:

- (1) impozitul pe venitul persoanelor fizice;
- (2) impozitele sociale;
- (3) taxa pe valoarea adăugată;
- (4) accizele;
- (5) continuarea implementării celor trei etape ale noului sistem de impozitare a diferitor categorii de bunuri imobiliare, în funcție de valoarea de piață a acestora;
- (6) taxele locale;
- (7) obiectivele politicii de administrare fiscală.

- Veniturile bugetului public național au continuat să crească în anii 2005-2010, menținându-se, aproximativ, la același nivel în raport cu PIB, exclusiv anul 2010, când raportul față de PIB s-a diminuat, în comparație cu anul 2008, cu 5 p.p. Veniturile fiscale continuă să dețină partea majoră în veniturile bugetului constituind peste 80%.

- Politică în domeniul cheltuielilor publice pe anii 2009-2011 rezultă din prevederile Programului de activitate a Guvernului, Strategiei Naționale de Dezvoltare pe anii 2008-2011, alte programe și strategii naționale. Obiectivele generale ale politicii cheltuielilor pentru această perioadă, în general, au fost îndeplinite:

- i) în condițiile în care volumul total al cheltuielilor publice, exprimat ca pondere în PIB, a atins cote majore, au fost luate măsuri pentru utilizarea eficientă a resurselor publice;
- ii) a fost sporită responsabilitatea autorităților publice în

Actions were taken on restructuring the sector according to the Concept of development of the health care system. As a result, medical institutions have been strengthened, their number decreased, the focus was placed on primary care and emergency care.

In recent years, public health spending increased to 4.2% of GDP in 2005, 4.7% – in 2006, 4.9% – in 2007, 5.4% – in 2008, 6.4% – in 2009, 5.6% – in 2010. In 2005 the Government launched a public investment program aimed at modernizing equipment in hospitals and spent more on primary care, thanks to the assistance of donors (Agency for International Development, the Netherlands and Japan governments).

Increase of the public health expenditures is mostly due to the launch in 2004 of the health insurance, a scheme in which the Government contributed to citizen groups that were not employed, such as pensioners, children and students. Coverage with the health insurance is estimated at a rate of 83-84% of the population, but regional health authorities provide estimates considerably of a lower value of 60-75%.

Conclusions. The made researches allow to make some conclusions on fiscal-budgetary policy during the years 2009-2011 and its impact on the economic growth in Moldova.

- general objectives of the tax policy for 2009-2011 remained as in previous years: (1) ensuring equity, fiscal transparency and stability, (2) optimizing the tax burden, (3) structuring and simplifying tax laws, (4) harmonization of principles at the basis of national tax legislation with the EU legislation. In medium terms there were performed a series of fiscal policy measures focused on the main types of taxes, as follows:

- (1) personal income tax;
- (2) social taxes;
- (3) value added tax;
- (4) excise duties;
- (5) continuing the implementation of the three stages of the new system of taxation of various categories of real estate according to their market value;
- (6) local taxes;
- (7) the objectives of tax administration.

- National public budgetary incomes government revenues continued to dynamically grow in the years 2005-2010 maintaining about the same level of GDP, excluding the 2010 the ratio to GDP has declined compared with 2008 with 5 p.p. Tax revenues continue to hold the major part of the budget revenues representing more than 80%.

- Public expenditure policy for 2009-2011 results from the stipulations of the Program of Government Activity, the National Development Strategy for 2008-2011, other programs and national strategies. The general objectives of the expenditure policy for this period in general have been met:

- i) While the total public expenditures, expressed as a percentage of GDP has reached major rates measures

domeniul planificării politicilor sectoriale în conformitate cu volumul disponibil de resurse;

iii) costurile de personal urmează să reflecte obiectivele Concepției optimizării numărului angajaților din sectorul bugetar; nivelul cheltuielilor de personal au fost optimizate în anii 2008-2010;

iv) au fost distribuite resursele publice pe sectoare (domenii), programe și alte activități, în conformitate cu prioritățile stabilite;

v) următoarele domenii au constituit priorități majore și au obținut alocări de fonduri suplimentare:

- reforma salarială, ca factor determinant în sporirea calității serviciilor publice;
- investițiile capitale, care constituie o prioritate majoră;
- justiția;
- știința și inovarea;
- susținerea sectorului real și infrastructurii economiei, principalele alocări de resurse fiind direcționate spre programele de susținere a producătorilor agricoli, de extindere a suprafețelor de plantații viticole, reparații și întreținere a drumurilor publice.

Propuneri:

1). Scopul principal al politicii financiare trebuie să asigure și în viitor stabilitatea și previziunea veniturilor, să acorde sprijin echitabil impunerii și stimulării creșterii economice.

2). Reforma administrării fiscale în Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative până în prezent, deși mai rămân de soluționat probleme grave în anii următori. Sunt necesare schimbări importante în politica și legislația fiscală, în special privind diminuarea cotei standard a TVA de 20%, diminuarea presiunii fiscale asupra forței de muncă. Cota de 23% aplicată asupra forței de muncă este puțin peste cota medie internațională. Este necesar de a majora cota impozitului pe venitul corporațiilor.

3). Sistemul fiscal al Republicii Moldova rămâne competitiv în ceea ce privește nivelul impozitării directe, dar necesită: finalizarea legislației privind impozitarea indirectă, ținând cont de normele Uniunii Europene (UE) corespunzătoare, precum și funcționarea eficientă a sistemelor de impozitare indirectă, continuarea și accelerarea procesului de modernizare a administrării fiscale din Republica Moldova, și consolidarea cooperării internaționale.

4). În ceea ce privește impozitul TVA, propunerile specifice se axează pe: scutirile suplimentare de la TVA, existente în Republica Moldova, sistemul cotei zero, operațiile de restituire a TVA și facturilor, combaterea fraudei TVA și îmbunătățirea aplicării TVA. În domeniul accizelor, problema principală constă în: cotele, baza de impunere pentru unitatea de acciz, precum și în tratarea zonelor libere, fiind evidentă necesitatea elaborării unei legislații suplimentare (în special cu privire la momentul apariției obligației fiscale). De asemenea, este necesară o abordare pe etape a acestor probleme, axată, în primul rând, pe aspectele ce țin de sistem și, doar apoi, pe armonizarea cotelor minime de impozitare indirectă.

5). Ținând cont de importanța unei administrări fiscale eficiente și moderne, Guvernul Republicii Moldova a făcut primii pași: în primul rând, a simplificat procedurile de raportare fiscală prin implementarea e-declarațiilor, automatizarea completării rapoartelor fiscale. Una din propunerile cheie se referă la urgența modernizării până la un

were taken for the efficient use of public resources;

ii) Responsibility of public authorities was increased in the area of planning of the sectoral policies in accordance with the available volume of resources;

iii) Personnel costs will be reflected in the objectives of the Concept of optimization the number of public sector employees. The staff costs have been optimized in 2008-2010;

iv) Public resources were distributed by sectors (areas), program, other activities in accordance with the established priorities;

v) The following areas were the major priorities that have directed additional funding:

- Wage reform, as a determining factor in enhancing the quality of public services;
- Capital investment, which represent a priority;
- Justice;
- Science and innovation;
- Support for the real sector and economic infrastructure, the major allocations being directed towards the support programs for farmers, vineyard area expansion, repairs and maintenance of public roads.

Proposals:

1) The main purpose of financial policy has to ensure the future stability and forecast of revenues, to support fair taxation and stimulate economic growth.

2) The tax administration reform in Moldova has made significant progress so far though serious problems remain for years to come. Major changes are needed in policy and tax legislation in the coming years, in particular, reducing the standard rate of 20% at VAT, reducing the tax burden on the labor force. The share of 23% of the labor force is slightly higher than the international average share. It is necessary to increase the corporate income tax rate.

3) The tax system remains competitive in the Republic of Moldova regarding the level of direct taxation, it requires the completion of the indirect taxation legislation, taking into account the relevant EU regulations and efficient functioning of the indirect taxation systems, continuing and accelerating the modernization of the tax administration in Moldova and strengthening international cooperation.

4) As regards the VAT tax, specific proposals are focused on further exemptions from VAT in the Republic of Moldova, zero system, operations of VAT reimbursement, combating VAT fraud and improvement of the VAT application. Regarding the excise, the main issue is the rates, the tax for an excise unit, the need for additional legislation (in particular the timing of tax liability), and the treatment of free zones. There is need a phased approach to these issues, focusing primarily on aspects of the system and then harmonizing the minimum rates of indirect taxation.

5) Given the importance of efficient and modern tax administration the Government of the Republic of Moldova took its first steps, first it simplified the tax reporting procedures by implementing the e-statements, automation of the fulfillment of the tax reports. One of

nivel de funcționare deplină a sistemului tehnologiilor informaționale și a proceselor Inspectoratului Fiscal de Stat (IFS). Reformele necesare continue ale IFS trebuie să fie inițiate cât mai curând posibil pentru a îmbunătăți atât situația în administrația fiscală, cât și pentru a pregăti administrația de a face față provocărilor europene. În special, este necesară proiectarea unui nou sistem de tehnologii informaționale care să corespundă inclusiv cerințelor UE.

6). Este necesar de a supune unei revizii politica tarifară privind reducerea taxelor vamale la importul de materie primă, materiale auxiliare și echipamente tehnologice, precum și maximizarea acestora la produsele finite, direct competitive cu cele autohtone.

7). Prin completări și modificări la Codul cu privire la contravențiile administrative și la Codul penal, de majorat sancțiunile pentru comiterea evaziunii fiscale.

8). Perfecționarea sistemului de administrare vamală și fiscală (prevenirea subevaluării în vamă, transferării profitului etc.).

9). Menținerea cheltuielilor sociale la un nivel înalt, pe fundalul reducerii substanțiale a veniturilor bugetare, conduce la creșterea deficitului bugetar, iar în anii de criză, apare necesitatea de a diminua cheltuielile pentru programele sociale în scopul evitării datoriilor interne și deficitului bugetar. În asemenea situații, guvernul nu va preocupat de lansarea programelor de investiții și reforme structurale care implică cheltuieli capitale, dar va optimiza cheltuielile bugetare, lărgind, în paralel, baza fiscală și identificând surse externe pentru acoperirea temporară a unor programe economice și sociale importante, precum și a deficitului bugetar.

10). Conform condițiilor din Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, semnate de către autoritățile Republicii Moldova la 14 ianuarie și 30 iunie 2010, pentru a asigura evoluțiile macroeconomice și a ajusta politicile promovate, în perspectivă, vor continua eforturile de reducere a cheltuielilor curente cu 1,5% din PIB, creând, în același timp, un spațiu suficient pentru finanțarea necesităților stringente de investiții publice.

S-a majorat vârsta statutară de pensionare pentru funcționarii publici, precum și judecători și procurori cu șase luni în fiecare an, până la atingerea vârstei de pensionare standard. Conform recomandărilor FMI, vor fi implementate măsuri de optimizare a cheltuielilor în domeniul ocrotirii sănătății.

11). În pofida faptului că au fost realizate unele ajustări și obținute anumite succese, în administrarea fiscală există încă rezerve privind optimizarea structurii sistemului fiscal. De aceea, politica bugetară trebuie să fie orientată spre micșorarea cheltuielilor bugetului consolidat, mai ales în condiții de criză.

the key proposals is related to the urgency of upgrading to a full operating system of the information technology level and IFS processes. The necessary and continue reforms of the IFS should be initiated as soon as possible to improve the situation both in tax and to prepare the government to meet the European challenges. In particular, it is necessary to design a new IT system as the system should also meet EU requirements.

6) It is necessary to submit to a review the tariff policy by reducing customs duties on imports of raw materials, auxiliary materials and technological equipment and their maximization at the finished products directly competitive with the local ones.

7) Through the additions and changes to the Code of Administrative Offences and the Criminal Code it is necessary to increase the penalties for committing tax evasion.

8) Improving customs and tax administration (prevent under customs, transfer of profits, etc.).

9) Maintain a high level of social expenditures, on the substantial reduction of the budget revenues leads to the increase of the budget deficit, it appears the necessity during the crisis to diminish the expenditures on social programs for not admitting domestic debt and budget deficits. In such situations we can not speak about the launching of investment and structural reform programs involving capital expenditures. In such situations the government will optimize budget spendings, while expanding the tax base and identifying external sources for temporary coverage of economic and social programs and the budget deficit.

10) After the conditions of the Memorandum on Economic and Financial Policies signed by the Republic of Moldova on January 14, 2010 and June 30, 2010, to reflect macroeconomic developments and policy adjustments introduced in the future will continue to reduce the current spending with 1.5% of GDP while creating a space large enough to finance public investment needs.

The statutory retirement age for civil servants and judges, prosecutors increased with six months every year until they reach the standard retirement age. According to the IMF recommendations measures of optimization the health care costs will be implemented.

11) Despite some coordination and some successes in tax administration are under some reservations in streamlining the tax system. In this case fiscal policy should be aimed at reducing the consolidated budget expenditures, especially in conditions of crisis.

Referințe bibliografice/References

1. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative: nr. 154 din 21.07.2005. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2005, nr. 126-128, art. 611.
2. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Programului de stabilizare și relansare economică în Republica Moldova pe anii 2009-2011: nr. 790 din 01.12.2009. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2009, nr. 174-176, art. 874.
3. Rapoartele anuale ale BNM 2006, 2007, 2008, 2009, 2010. [Accesat 21.06.2012]. Disponibil: www.bnm.md.
4. MANOLESCU, Gheorghe. Buget: abordare economică și financiară. București: Editura Economică, 1997. 368 p. ISBN 973-590-025-4.
5. ЧУГУНОВ, И. Бюджетная система как инструмент регулирования экономического развития. Киев, 2005. 583 с.

Recomandat spre publicare: 30.03.2012

EVALUAREA ETAPELOR ȘI A CRITERIILOR DE SELECTARE A PROIECTULUI

EVALUATION PHASES AND SELECTION CRITERIA FOR AN OPTIMAL